

MOLDVAY LORÁND EMLÉKEZETE

CSEERNY TIBOR

MOLDVAY LORÁND
1927–1990.

1990. november 9-én csendben és végleg eltávozott közülünk MOLDVAY DINI kollégánk és barátunk. 63 évet élt, s ebből közel 40 évet dolgozott a Magyar Állami Földtani Intézetben.

1927-ben született Hódmezővásárhelyen, ahol általános és középiskolai tanulmányait is végezte. 1945-ben beiratkozott a Szegedi József Attila Tudományegyetem Természettudományi Karára, ahol HORUSITZKY FERENC, KOCH NÁNDOR, MIHÁLTZ ISTVÁN, PRINCZ GYULA és VITÁLIS SÁNDOR tanítványaként ismerkedett a földtan alapjaival. 1949 őszétől, mikor Szegeden megszűnt a geológusképzés, tanulmányait Budapesten, a Pázmány Péter Tudományegyetemen, a Vadász-tanszéken folytatta, SZTRÓKAY KÁLMÁN, KÉZ ANDOR, VADÁSZ ELEMÉR előadásainak hallgatójaként. Egyetemi tanulmányait 1950-ben fejezte be, szakdolgozata a „Róka-hegy földtani leírása” volt.

Élete ezt követő periódusának meghatározója volt első, s egyben egyetlen munkahelye: a Magyar Állami Földtani Intézet.

A MIHÁLTZ ISTVÁN vezette Alföldi térképezőcsoportnál, fúrási szelvényezéssel kezdte meg geológusi pályafutását. Néhány év után nyersanyagkutatói megbízást kapott, melynek sikeres teljesítéséért 1955-ben a „Földtani Kutatás Kiváló Dolgozója” kitüntetést kapta. 1957-től bekapcsolódott az Alföld 1 : 200 000 ma. földtani felvételező munkáiba, egyre közelebb kerülve, s mind alaposabban elmélyülve a kvarter-korú üledékek tanulmányozásában. 1961-től a Mecsekben dolgozott, a hegyvidéki negyedidőszaki üledékeket kutatván. Az itt felismert törvényszerűségek alapján megfigyeléseit középhegységeinkre és azok peremvidékeire is kiterjesztette. Kandidátusi disszertációját 1967-ben védte meg „A neotektonikus felszínalakulás jelenségei a magyarországi középhegységekben” címmel. Dolgozatában morfológiával vizsgálta a geológia és a geomorfológia elméletének közös alapjait, és kimutatta a középhegységek egyes részeinek fiatal diapiroid jellegét. 1965–66 között geológus-konzulusként részt vett a vértesszőlősi ősemberlelet feltárásánál.

1968 októberében kinevezést kapott az Intézetben akkor megalakított Dunántúli építés- és vízföldtani osztály vezetésére. A mérnökgeológiai térképezés ez idő tájban volt kibontakozóban, így rá hárult az a feladat, hogy a megfelelő kutatógárdát maga köré gyűjtse és a munkamódszereket kidolgozza. Nagy akarattal és szorgalommal látott feladatához, de az irányításon

kívül a felvételező munkában is kivette részét. Több építésföldtani atlaszt összeállított, s írta meg szöveges magyarázóikat. Munkáját 1968-ban a „Földtani Kutatás Kiváló Dolgozója”, 1969-ben pedig a „MÉM Kiváló Dolgozója” kitüntetéssel ismerték el. A Balaton környéki mérnökgeológiai térképezésen dolgozó fiatal kollégáknak önzetlenül segített, majd egyre tágabb lehetőséget biztosított kutatói ambíciójuk megvalósításában. Eközben ő maga folytatta kedvelt szakterülete, a neotektonikai kérdéscsoport művelését, cikkek sorát írta e témából, s részt vett Európa neotektonikai térképének megszerkesztésében is. 1977 májusában — addigi eredményei elismerése mellett — felmentést kapott osztályvezetői megbízatása alól, s immáron tudományos tanácsadóként, az Intézet vízföldtani osztályán folytatta neotektonikai és környezetföldtani kutatásait. Még abban az évben benyújtotta kérelmét akadémiai doktori értekezése elfogadására a Tudományos Minősítő Bizottsághoz. Kitaró szorgalommal, elmélyült kutatói munkával igyekezett összeállítani a „Neotektonikai áttekintés Magyarországról” című dolgozatát. A negyedidőszaki képződmények, a hozzájuk kapcsolódó fiatal tektonikai jelenségek és a környezetföldtani kérdések jó ismerője lett. Felismerte és leírta a magyarpolányi kriptovulkán szerkezetét, kutatta a magyarországi kéregmozgásokat, a földrengések epicentrumának kialakulása és az azt kiváltó földtani okok kapcsolatrendszerét.

Egészségi állapotának fokozatos romlása arra kényszerítette, hogy az ehhez szükséges korhatár elérésekor, 1987-ben nyugdíjazását kérje. A kötöttségeket nehezen viselő, de szakterületét rajongásig szerető kutató ezután is, tovább folytatta munkáját otthon, egészen váratlanul bekövetkezett haláláig.

Közel 80 publikációja jelent meg több nyelven, számos jelentése, térképe és térképmagyarázója gazdagítja Intézetünk földtani adattárát.

Szorgalmas, kollégáit mindig segíteni kész, igazi kutató volt. A kvarter-geológiában és neotektonikában kifejtett munkája során egybegyűjtött tényeket precízen rendszerezve, a folyamatok közötti törvényszerűségeket kiválóan felismerve, szárnyaló fantáziája segítségével azt újabb és újabb földtani elméletek megalkotására használta fel.

Gazdag egyéniség volt. Igazi polihisztor, aki átfogó tudásával felvértezve gondolatébresztő és a lényeget meglátó vitákat, párbeszédet folytatott barátaival vagy ellenfeleivel a gazdaságról, a klasszikus filozófiáról, zenéről, irodalomról, művészetről, és nem utolsósorban szakmájáról. Végtelenül szerette és tisztelte a természetet, gyermeki kíváncsisággal kutatta annak átfogó törvényszerűségeit, s boldogan csodálkozott rá, mikor megfejtette annak kisebb vagy nagyobb titkának egyikét.

Néha a dolgok összekuszálódtak körülötte, de ez csak a látszat volt, mert szerette a rendet a szellem dolgaiban, s precízen helyre tette átfogó gondolatait a világról. Nem ragadt le apró részletkérdéseknél, nem szerette a kötöttségeket, gyűlölte a sablonokat. Azt szerette, ha a szellem szabadon szárnyalt. Ezért gyakran találkozott értetlenséggel, bizalmatlansággal.

Egészségi állapotának fokozatos romlása, idegrendszere sem bírta a napjaink ellentmondásos, sokszor hazug megnyilatkozásait. Élete vége felé magába fordul, zárkózott ember lett, de otthonában tovább munkálkodva cikket írt közgazdasági kérdésekről, verseket, sőt drámát is. Utolsó, papírra vetett sorai ars poeticája is lehetne:

„Periszkóp vagyok, hogy a hajót és ne az unalmas hullámokat lássam. Hadd áruljam el, hogy verseim is jelennek meg. Nem vagyok Petőfi, hanem a kor gyermeke, aki észrevette, hogy a kor csak egy, a diszciplína pedig sok, s mindezeket egyazon személy csinálja. Ezért afféle mini Cocteau-nak hiszem magam, aki egyszerre ír, rajzol, színházi botrányért örül és egy kápolna belsejében a falra szentképet fest.”

Testétől búcsút vettünk, emléke örökre köztünk él.

MOLDVAY LORÁND SZAKIRODALMI MUNKÁSSÁGA

BIBLIOGRAPHY OF L. MOLDVAY

Összeállította

ÁRVAY GÁBOR

M. Áll. Földtani Intézet, Budapest, Stefánia út 14.
H-1143

- MIHÁLTZ I. 1953: A szentes—bajai földtani szelvény. In MIHÁLTZ I.: A Duna—Tisza köze déli részének földtani felvétele. Földt. Int. Évi Jel. 1950-ről: 113—143.
- 1953: Földtani szelvény Dombóvártól D-re. In MIHÁLTZ I.: Dél-Dunántúl keleti részének földtani felépítése. Földt. Int. Évi Jel. 1951-ről: 53—59.
- 1953: Földtani Szelvény a Hernád völgyétől ÉK-re. Földtani szelvény Mád és Mezőzombor között. In MIHÁLTZ I.: Az Észak-Alföld keleti részének földtani térképezése. Földt. Int. Évi Jel. 1951-ről: 61—68.
- Eolove oszadkoobrazovanyie. — Acta Geol. Acad. Sci. Hung. 4. (3—4): 271—320. 1957.
- On the Laws Governing Sedimentation from colian Suspensions. — Acta Mineral. Petrogr. Szeged. 14.: 75—109. 1961.
- A Berettyó-völgy és a déli Nyírség-perem felszíni képződményeinek kifejlődése és kora. — Földt. Közl. 91. (3): 292—299. 1961.
- Az 1956. évi Erdőbénye környéki térképezés. — Földt. Int. Évi Jel. 1957—58-ről: 201—216. 1961.
- Jelentés az 1957. évi vilmányi kutatásról. — Földt. Int. Évi Jel. 1957—58-ről: 217—230. 1961.
- Az eolikus üledékképződés törvényszerűségei. — Dunántúli Tud. Gyűjt. 37. ser. Geogr. 20.: 37—76. 1963.
- Adatok a Mecsek hegységi lösz földtani viszonyainak vizsgálatához. — Földt. Int. Évi Jel. 1962-ről: 91—103. 1964.
- Adatok a Mecsek hegység és peremvidéke negyedkori szerkezeti viszonyainak vizsgálatához. — Földt. Int. Évi Jel. 1962-ről: 105—110. 1964.
- The Manifestations of Quaternary tectogenesis in the mountains of Hungary. — Acta Geol. Acad. Sci. Hung. 9. (1—2): 49—55. 1965.
- társszerzőkkel: Magyarázó Magyarország 200 000-es földtani térképsorozatához. — M-34-XXXIV. Sátoraljúj hely. 1966.
- társszerzőkkel: Magyarázó Magyarország 200 000-es földtani térképsorozatához. — L-34-II. Budapest. 1966.
- RÓNAI A.—MOLDVAY L.—KŐRÖSSY L.—STEFANOVITS P.—BOCZÁN B.: Magyarázó Magyarország 200 000-es földtani térképsorozatához. — L-34-IV. Debrecen. 1966.
- FORGÓ L.—MOLDVAY L.—STEFANOVITS P.—WEIN Gy.: Magyarázó Magyarország 200 000-es földtani térképsorozatához. — L-34-XIII. Pécs. 1966.
- A negyedkori szerkezetalakulás kérdései a Mecsek hegységben és a magyar középhegységekben. — Földt. Int. Évi Jel. 1964-ről: 209—220. 1966.
- társszerzőkkel: The Quaternary of the Hungarian Basin. — XXIII. Int. Geol. Cong. Prague. Guide to Excursion 41 C Hungary. — Akadémiai Kiadó, Budapest. 1968.
- Problémü neotektoniceszkogo morfogeneza v gorah tipa szredniegorja v Vengrii. In NIKOLAEV N. I.—MEDIANTZEV A. I. (eds.): Novejsie dvizsenija, vulkanizm i zemletrjaszenija materikov i dna okeanov: 108—114. Izdav. Nauka, Moszkva. 1969.
- A Balaton környékének részletes építésföldtani térképezése. In BARANYI S. (szerk.): Tájékoztató az állóvizek hidrológiai feltárásáról 1969. 74—75. — VITUKI Kiadv. 1970.

- A balaton-felvidéki építésföldtani térképezés feltárási munkáinak tapasztalatai. — Mérnökgeológiai Szemle, 10.: 35—37. 1971.
- Jelentés az Építés- és vízföldtani osztály 1968. évi munkájáról. — Földt. Int. Évi Jel. 1968-ról: 213—215. 1971.
- A geomorfológia és a geológia viszonyáról. — Földt. Int. Évi Jel. 1968-ról: 427—437. 1971.
- Jelentés a Víz- és építésföldtani osztály 1969. évi munkájáról. — Földt. Int. Évi Jel. 1969-ről: 347—351. 1971.
- A neotektonikus felszínalakulás jelenségei a magyarországi középhegységekben (I. rész). — Földt. Int. Évi Jel. 1969-ről: 587—637. 1971.
- A neotektonikus felszínalakulás jelenségei a magyarországi középhegységekben (II. rész). — Földt. Int. Évi Jel. 1970-ről: 155—179. 1972.
- Mi az építésföldtan? — Földt. Int. Évi Jel. 1970-ről: 221—226. 1972.
- WEIN Gy.: Magyarázó Magyarország 200 000-es földtani térképsorozatához. — L-34-XIX. Mohács. 1973.
- Jelentés a Dunántúli építés- és vízföldtani osztály 1971. évi tevékenységéről. — Földt. Int. Évi Jel. 1971-ről: 191—197. 1973.
- Über die Beziehungen zwischen Geomorphologie und Geologie. — Geol. Rundschau, 62. (2): 478—491. 1973.
- A Balaton környékének részletes építésföldtani térképezése. In BARANYI S. (szerk.): Tájékoztató az állóvizek hidrológiai feltárásáról 1972.: 34—35. — VITUKI Kiadv. 1974.
- A dóm-jellegű neogén mozgások kérdése az alföldi szénhidrogénkutatás szempontjából. — Földt. Kut. 17. (4): 33—42. 1974.
- A Balaton környékének építésföldtana. In TÓTH K. (szerk.): Balaton monográfia: 43—48. Panoráma. 1974.
- társszerzőkkel: Magyarázó Magyarország 200 000-es földtani térképsorozatához. — M-34-XXXV. Kiszvárd, L-34-V. Mátészalka. 1975.
- Adatok a Balaton tápláló felszín alatti vizek áramlásáról és vízkémiájáról. — Balatoni ankét, Keszthely. 1976.
- Ősföldrajzi és neotektonikai adatok a Balaton partvidékéről. — Földt. Int. Évi Jel. 1973-ról: 315—322. 1976.
- A Darnó-hegy környéki újabb geofizikai kutatások értelmezéséről. — Földt. Int. Évi Jel. 1974-ről: 97—101. 1976.
- Jelentés a Balaton környékének 1974. évi építésföldtani térképezéséről. — Földt. Int. Évi Jel. 1974-ről: 307—313. 1976.
- Hozzászólás a szentendrei építésföldtani térképbemutató vitájához. — Mérnökgeológiai Szemle, 18.: 61. 1977.
- Kvarter töréslépcső a Keszthelyi-hegység DK-i oldala és a Balaton között. — Földt. Int. Évi Jel. 1975-ről: 315—322. 1977.
- Építésföldtani környezetvédelmi kérdések a Balaton térségében. — Földt. Int. Évi Jel. 1975-ről: 277—282. 1977.
- Rétegtömörödési diszlokációk a Nagyalföld mélyén. — Magyar Geofiz. 18. (5): 175—180. 1977.
- Szerkezeti diszlokációk a „rejuvenáció” szemszögéből. — Földt. Int. Évi Jel. 1976-ról: 257—260. 1978.
- Megjegyzések a mérnökgeológia, a talajmechanika és a földtan viszonyáról. — Földt. Int. Évi Jel. 1976-ról: 267—273. 1978.
- A földtani környezetvédelem néhány kérdéséről. — Földt. Kut. 22. (3): 41—49. 1979.
- Megjegyzés a felszín alatti képződmények szűrőképességéről környezetvédelmi szempontból. — Földt. Int. Évi Jel. 1978-ról: 435—436. 1980.
- Kriptovulkáni szerkezet a Bakonyban. — Földt. Közl. 111. (1): 157—158. 1981.
- A magyarországi középhegységek közepes mélységű „jólvezető” képződményeiről. — Földt. Int. Évi Jel. 1979-ről: 293—295. 1981.

- Negyedidőszaki és környezetvédelmi földtan Sásd és Komló között. — Földt. Int. Évi Jel. 1979-ről: 539—549. 1981.
- Környezetföldtani vizsgálatok Baja környékén. — Földt. Int. Évi Jel. 1980-ról: 537—541. 1982.
- Kisbolygórobbanás a Bakonyban? A magyarpolányi kavicsok keletkezése. — Élet és Tudomány, (2): 35—37. 1984.
- Észrevételek a Magyar-Középhegységekre vonatkozó neotektonikai és fototektonikai adatokhoz. — Földt. Int. Évi Jel. 1984-ről: 115—126. 1986.
- Asztroléma a Bakony hegység nyugati részén. — Földr. Ért. 36. (3—4): 305—320. 1987.
- BISZTRICSÁNY E.: Earthquake risk in Hungary. — Acta Geod. Geoph. Mont. Hung. 23. (2—4): 397—410. 1988.
- A 450 km long rupture zone between the Czech-Moravian Hills, Southern Transdanubia and Kiskunság. — Acta Geod. Geoph. Mont. Hung., 24. (3—4): 449—452. 1989.
- A peremarton—berhidai földrengésről. — Földt. Int. Évi Jel. 1987-ről: 433—439. 1989.
- Sedimentological conditions of the Vértesszőlős Pleistocene travertine. In KRETZOI M.—T. DOBOSI V. (eds.): Vértesszőlős site, man and culture: 63—74. Akadémiai Kiadó. 1990.

Térképek

- RÓNAI A.: Magyarország földtani térképe, 200 000-es sorozat. — L-34-IV. Debrecen. Földtani változat. 1963.
  - WEIN Gy.—RÓNAI A.: Magyarország földtani térképe, 200 000-es sorozat. — L-34-XIII. Pécs. Földtani változat. 1965.
  - társszerzőkkel: Magyarország földtani térképe, 200 000-es sorozat. — M-34-XXXIV. Sátoraljaújhegy. Földtani változat. 1966.
  - társszerzőkkel: Magyarország földtani térképe, 200 000-es sorozat. — L-34-II. Budapest, Földtani változat. 1966.
- Magyarország földtani térképe, 200 000-es sorozat. — L-34-II. Budapest. Építésföldtani változat. 1966.
- RÓNAI A.: Magyarország földtani térképe, 200 000-es sorozat. — L-34-IX. Szolnok. Földtani változat. 1966.
  - WEIN Gy.: Magyarország földtani térképe, 200 000-es sorozat. — L-33-XVIII. Kaposvár. Földtani változat. 1971.
  - WEIN Gy.: Magyarország földtani térképe, 200 000-es sorozat. — L-34-XIX. Mohács. Földtani változat. 1974.
- Magyarország földtani térképe, 200 000-es sorozat. — M-34-XXXV. Kisvárd. Földtani és gazdaságföldtani változat. 1975.
- Magyarország földtani térképe, 200 000-es sorozat. — L-34-V. Mátészalka. Földtani változat. 1976.
- Magyarország földtani térképe, 200 000-es sorozat. — L-33-XVII. Nagykanizsa. Földtani és gazdaságföldtani változat. 1977.
- Magyarország földtani térképe, 200 000-es sorozat. — L-33-XXXIV. Sellye. Földtani és gazdaságföldtani változat. 1977.

TO THE MEMORY OF LORÁND MOLDVAY (1927—1990)

by

T. CSERNY.

Our friend and colleague, LORÁND MOLDVAY left us peacefully and finally on 9 November, 1990. He lived for 63 years of which for nearly 40 years he worked for the Hungarian Geological Institute. He was born at Hódmezővásárhely in 1927 where he also completed his elementary and secondary school studies. In 1945 he continued his studies at the Faculty of Sciences of the Szeged University where he studied earth sciences as a student of FERENC HORUSITZKY, NÁNDOR KOCH, ISTVÁN MIHÁLTZ, GYULA PRINCZ and SÁNDOR VITÁLIS. In the autumn of 1949, when the training of geologists ceased to exist in Szeged, he went to Pázmány Péter University in Budapest to attend lectures given by KÁLMÁN SZTRÓKAY, ANDOR KÉZ and ELEMÉR VADÁSZ. He finished his studies in 1950 after having submitted his thesis "The geology of Róka-hill".

Subsequently L. MOLDVAY joined the Hungarian Geological Institute, his first and only working place which determined his life for the coming period.

He began his work as a geologist with the mapping team of the Great Hungarian Plain, headed by I. MIHÁLTZ, and carried out borehole logging. After a few years he was put in charge of searching for mineral resources, and by his results he gained the medal of "Distinguished Expert in Geology".

From 1957 he dealt with the geological mapping of the Great Hungarian Plain, scale 1:200 000 and got increasingly involved in the study of Quaternary sediments. From 1961 he worked in the Mecsek Mts studying the Quaternary formations of mountainous regions. Upon his experiences gathered here, he was able to extend his observations to the Central Range and its marginal regions. He defended his thesis entitled "Fenomena of the neotectonic land surface evolution in the Hungarian Central Range", taking thereby in 1967 his degree "Candidate for D. Sc. Ac.". On a morphotectonic approach, he analysed the common theoretical bases of geology and geomorphology, outlining the young diapiric character of certain parts of the Central Range. As a geologist advisor, he took part in the excavation for the prehistoric man find of Vértesszőlős in 1965—1966.

In October 1968, he was appointed Head of the newly organized Engineering- and Hydrogeological Department for Transdanubia. An intensive engineering-geological mapping started in this period, so he had to surround himself with well-trained researches proper methodology of work. He started this work with devotion, taking also part in the fieldwork. He compiled several engineering-geological atlases and wrote their explanatory notes. He was awarded the title and medal of "Distinguished Expert in Geology" in 1968, and "Outstanding Co-Worker of the Ministry of Agriculture and Food Industry" in 1969. In the course of the engineering-geological mapping of the Lake Balaton region he devotedly helped his younger colleagues in widening their professional scope. In the meantime, however, he went on with his preferred field work regarding neotectonics, with several articles written on the topic, and also participated in the compilation of the Neotectonic Map of Europe. In May 1977, beside admitting his merits he was relieved of the post of Department Head. There from, as a scientific advisor, he continued the neotectonic and environmental investigations at the Department of Hydrogeology of the Institute.

In the same year he applied for the acceptance of his thesis for the degree of Doctor of the Academy by the Postgraduate Degree Granting Board. With all his energy he did his best to compile the "Neotectonic outline of Hungary". He was an expert of Quaternary formations and the related younger tectonic processes and environmental geology. He recognized and de-

scribed the structure of the cryptovolcano at Magyarpolány, and also studied the crustal motions in Hungary, the emerging of the epicentres of earthquakes, and their relation with geological factors.

His continuous and gradual impairment, however forced him to retire at the very earliest legal age in 1977. However the expert disliking fixed rules but loving his profession continued his work at home till his sudden and unexpected death.

He had nearly 80 publications several languages, and many reports can be found in manuscript form in the National Geological Archives (Hungarian Geological Institute). He was a devoted and ever-helpful scientist. He excellently arranged the facts related to Quaternary and neotectonics, recognized the interrelation of the features, and thus was able to create modern theories.

He was a real personality, a polymath who had several logically structured discussions both with his friends and counterparts about economy, classic philosophy, music, literature, the arts, and last but not least, about his profession. He adored nature, tried to find its laws and was happy to recognize her secrets.

Sometimes the circumstances were confused about him, but always only seemingly. He liked the intellectual order and arranged his concept of the world accordingly. He did not go into minute details, he liked to feel free and hated the schemes. Due to his attachment to freedom he was several times forced to face misunderstanding.

Due to his gradual impairment he had also psychical problems not being able to bear contradictions and hypocrisy. By the end of his life he became a lonely and bitter man. At home, however he wrote studies on economy, poems and even drama.

His last written lines can serve even as "ars poetica": "I am a periscope to watch the ship and not the boring waves. Let me confess that I publish also poems. I am not a poet like ΠΕΤΡΟΣ, but the child of the age, who recognized that there is only one age, and there are several disciplines to be dealt with by the one and the same person. That is why I believe myself to be some 'mini-COCTEAU' who simultaneously writes, draws, listens happily to stories of theatre scandals, and paints icons on the wall of chapels".

We parted from his body but his memory is among us for ever.

